

El bullying

**El maltractament
entre iguals a l'escola**

Presentem el Bullying

- Definició
- Incidència
- Rols
- Conseqüències
- Intervenció

El bullying: Definició

- Dan Olweus (1983): “El bullying és una conducta de persecució física i/o psicològica que realitza un alumne@ contra un altre@, al que tria com a víctima de repetits atacs. Aquesta acció, negativa i intencionada, situa la víctima en una posició de la que difícilment pot sortir pels seus propis mitjans. La continuïtat d'aquestes relacions provoca en les víctimes efectes clarament negatius: ansietat, descens de l'autoestima, i quadres depressius, que dificulten la seva integració en el medi escolar i el desenvolupament normal dels aprenentatges.”

El bullying

- No es refereix a conductes organitzades o espontànies en les que es busca el mal mutu ni actes de vandalisme que es poden manifestar obertament en l'entorn escolar.

Es un tipus de violència que:

- Es manifesta sota la superfície de les relacions observables en l'escola, oculta gairebé sempre per als adults, però ben coneguda per l'alumnat.
- És difícil d'identificar, de diagnosticar quant a la seva gravetat així com difícil d'eliminar.

És una violència relacional:

- És social per naturalesa.
- Té lloc en grups relativament estables, on la víctima té poques possibilitats d'evitar els seus agressors, que sovint tenen el suport d'altres membres del grup.
- En la seva major part els atacs no són la resposta a una provocació prèvia per part de la víctima.

És una forma d'abús de poder

- Té lloc quan es trenquen les relacions simètriques que presideixen les relacions entre iguals per això és un abús de poder.
- Suposa una vulneració dels drets fonamentals de l'alumn@ (dret a estar segur a l'escola i a no estar sotmès a la humiliació intencional i repetida (Olweus 1993).

Tipus d'accions

- Maltractament físic
- Maltractament verbal
- Exclusió social

Maltractament físic

■ Directe:

- pegar
- amenaçar amb armes

■ Indirecte:

- amagar...
- trencar...
- robar...
objectes, pertinences

Maltractament verbal

■ Directe:

- insultar
- burlar-se
- posar malnoms...

■ Indirecte:

- difondre rumors
- malparlar d'algú...

Exclusió social

■ Directa:

- excloure
- no deixar participar en una activitat...

■ Indirecta:

- ignorar
- “ningunejar”...

Incidència

- El maltractament entre iguals és un fenomen general que es produeix en tots els països estudiats.
- Tendències observades quant a:
 - Gènere: major participació dels nois (com a agressors i com a víctimes).
 - Formes més usuals d'abús: en els nois formes directes i en les noies formes indirectes.
 - Edat i curs escolar: més incidència entre 11 y 14 anys.
 - Lloc on es produeix l'abús: a Primària en el pati i a Secundària augmenta la freqüència en passadissos i aules.

Dades de l'Estat Espanyol

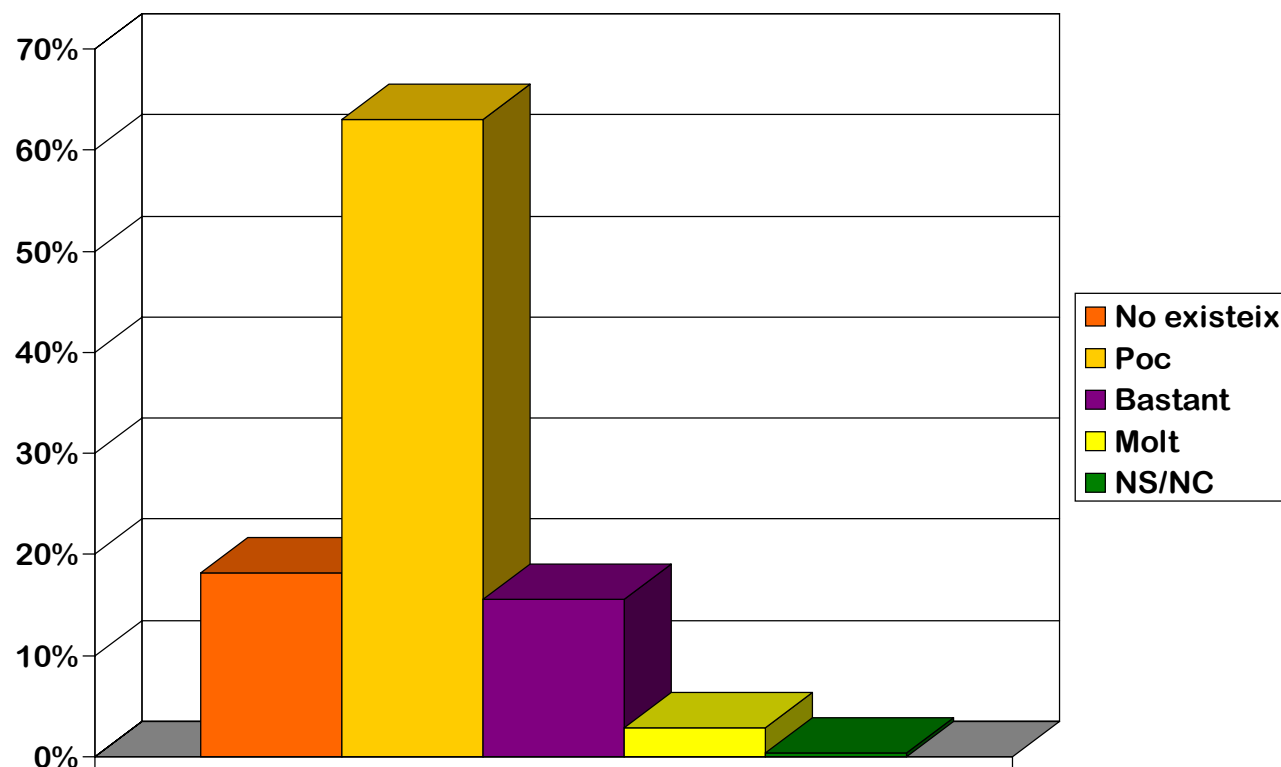
■ Informe del Defensor
del Pueblo (1999)

Estudi transversal
n= 3.000
edat: 12 a 16 anys

■ Joventut i seguretat a
Catalunya (2001)

Estudi transversal
n= 7.400
edat: de 12 a 18 anys

Percepció general del maltractament a l'escola

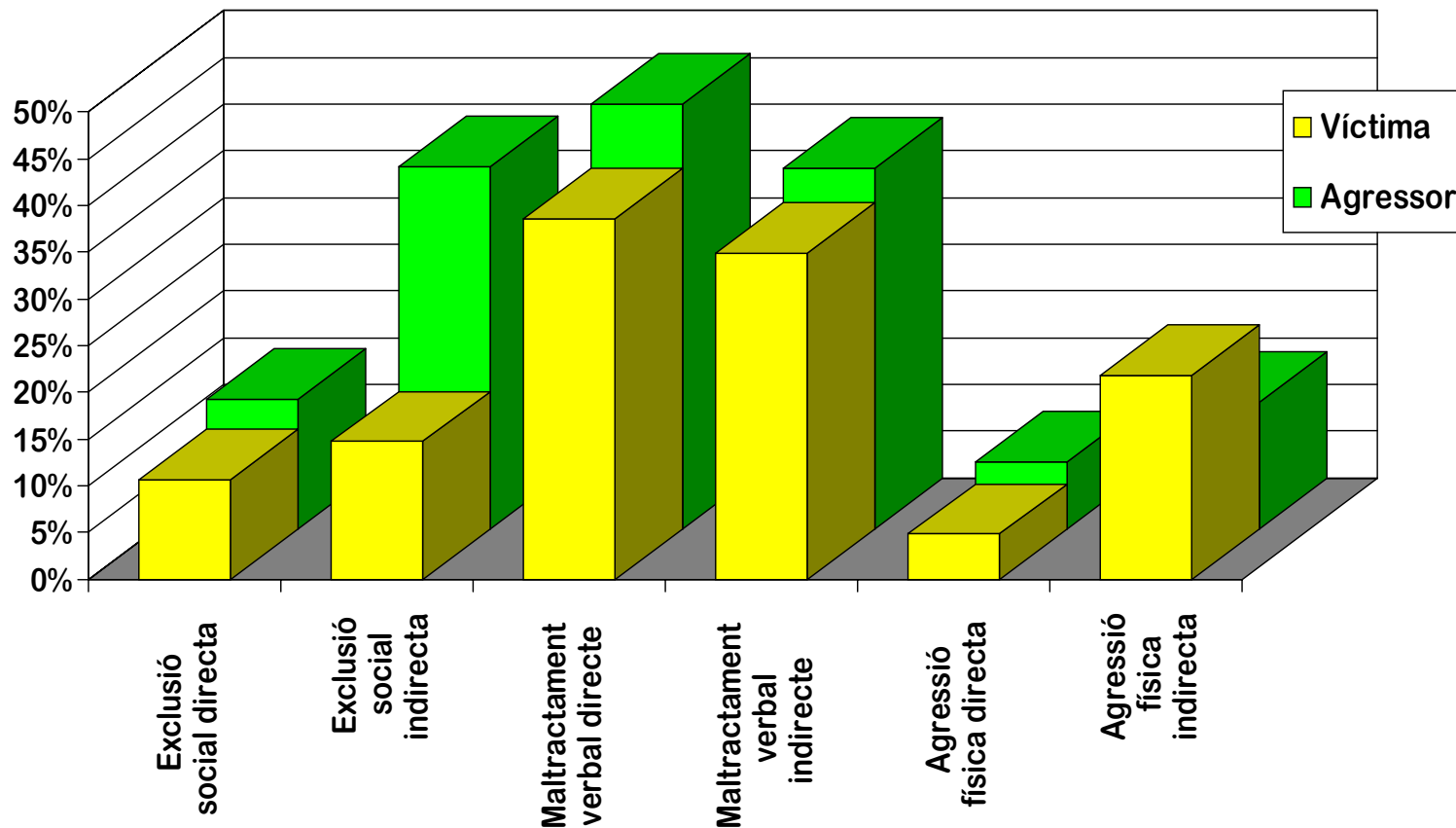

Enquesta: Joventut i seguretat a Catalunya 2001

Collell / Escudé

Agressions referides per l'alumnat

(“A vegades em passa”/ “A vegades ho faig”)

Enquesta: Informe del Defensor del Pueblo. Espanya 1999

Rols en el bullying

- **Víctima:** Introvertit, baixa autoestima, solitari, sensible, callat i prudent, queixes psicossomàtiques, ansietat i depressió (causa o conseqüència ?)
- **Agressor:** Agressiu i dominant, poc empàtic, aprecia la dominació. Conductes disruptives, trastorn de conducta, trastorn antisocial.
- **Agressor - víctima:** Poc apreciat pels companys. Ambivalència: poderós i amb característiques negatives.

L'entorn

Els adults:

- No donen importància.
- Detecten el problema tard
- Donen la culpa a la víctima
 - provoca
 - no se sap defensar...

Els companys:

- S'afegeixen a l'agressió
- Observen sense intervenir
 - por de ser agredit
 - fenomen de contagi social
- S'insensibilitzen

El cercle del bullying

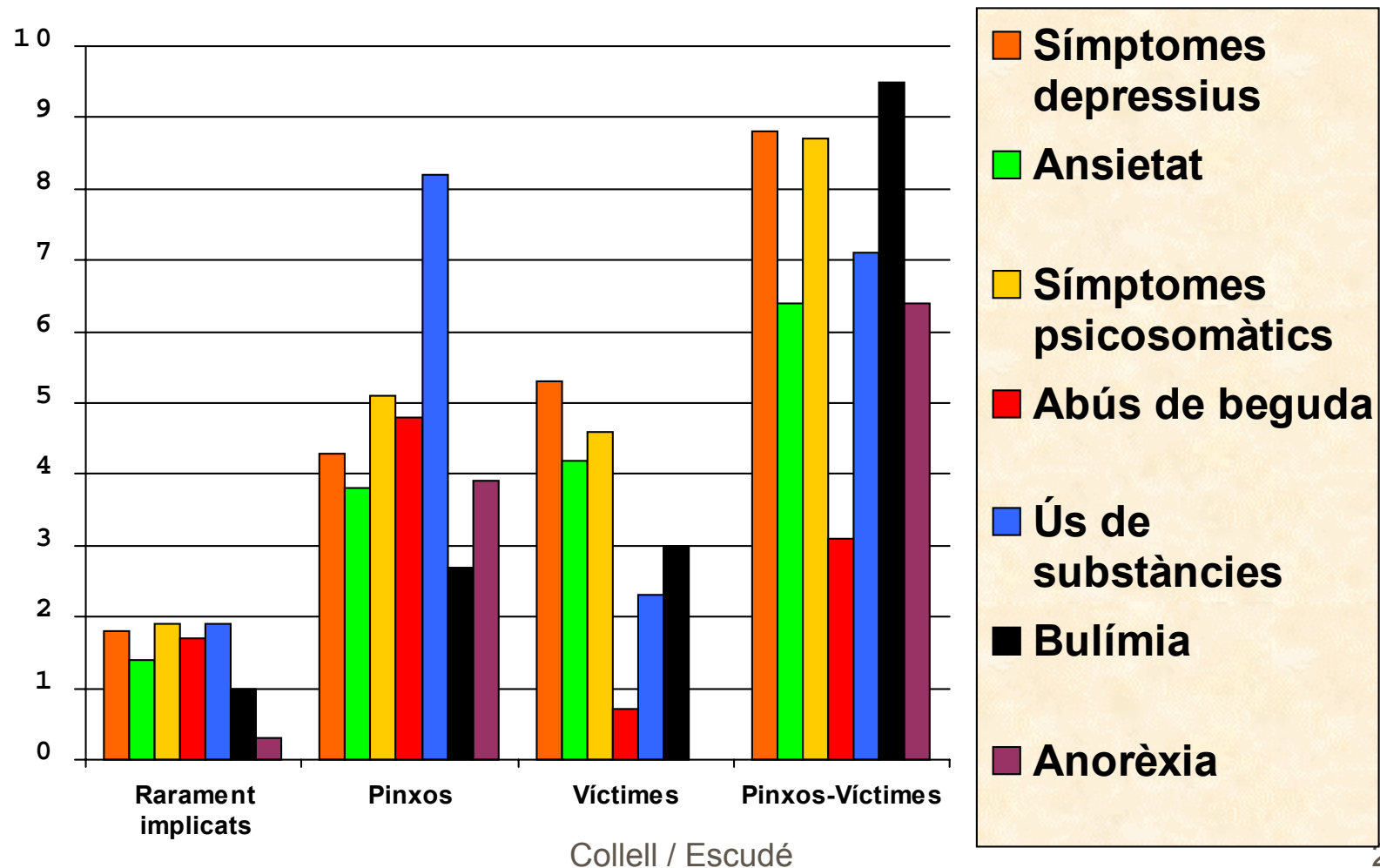
Conseqüències del bullying

- La persona que es socialitza en un entorn d'abús creu que:
 - les normes són per a saltar-les, no complir-les proporciona prestigi social (*deteriorament moral*).
 - la forma de sobreviure és esdevenir violent (*inevitabilitat de la violència*).
- Té efectes negatius sobre la convivència escolar (disrupció) i els processos d'ensenyament-aprenentatge.
- La implicació en bullying està relacionada amb problemes de salut mental en adolescència i en l'edat adulta.

Implicació en bullying

ORs (95 % CI) Adolescents 14-16 anys de Finlàndia.

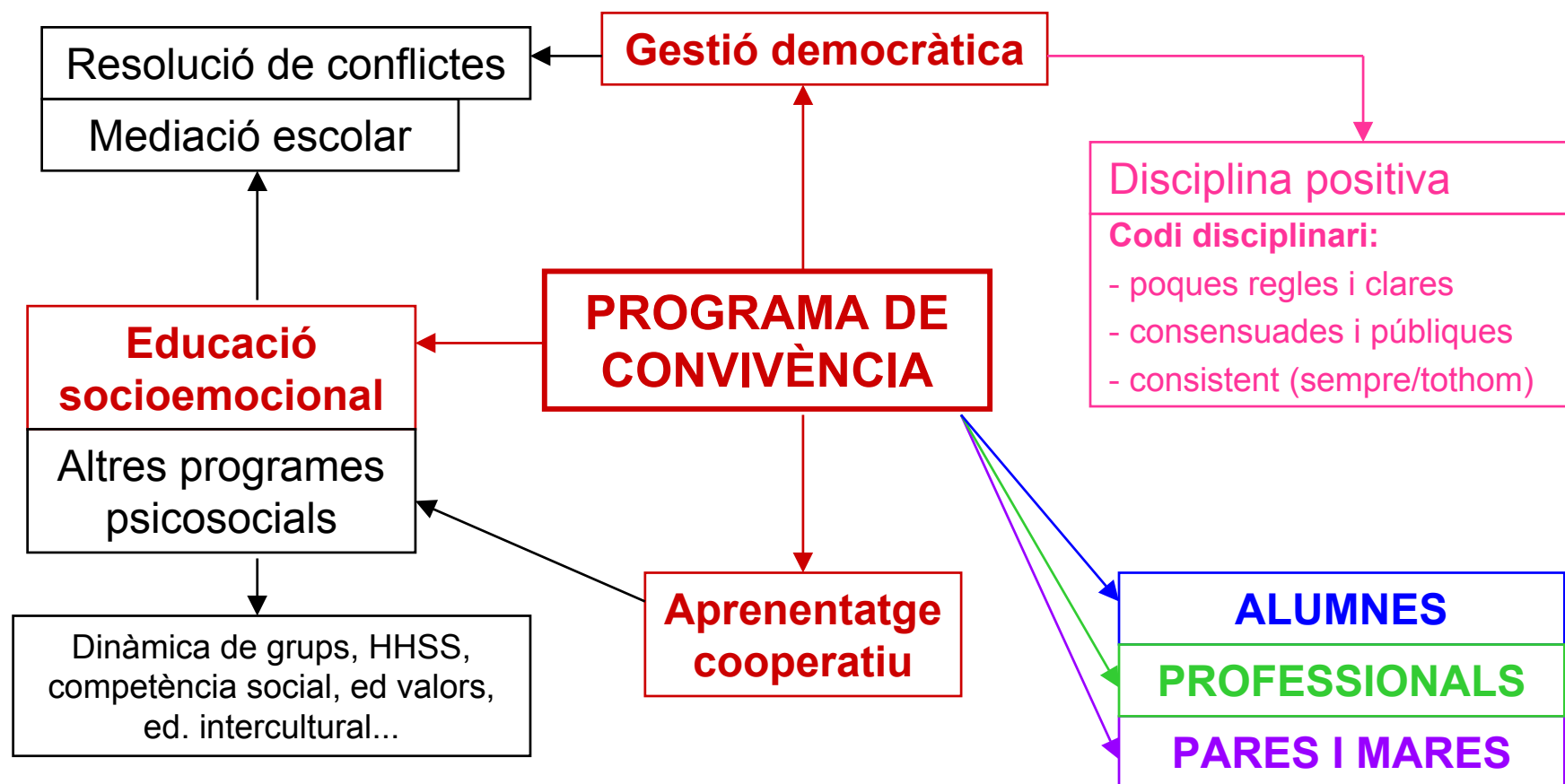

La intervenció

- **Programes de convivència:** Per prevenir la conflictivitat i la violència escolar en general.
- **Prevenició del bullying:** Per establir una política global d'escola i fer una detecció del bullying (Conscienciació del problema, implicació pares i mestres, definició de normes clares contra l'assetjament, oferir suport i protecció a les víctimes).
- **Actuació directa:** Per intervenir en el cas de nois i noies en situació de risc.

Programes de convivència

Prevenció del bullying

- **Definició del problema:** enquestes, qüestionaris... (identificar grups, llocs, tipus de conducta, gravetat...)
- **Conscienciació i implicació:** sessions informatives, senyals d'alerta, tríptics... aconseguir una política global d'escola.
- **Implementació del programa:**
 - Centre: Comissió de Convivència, millora de zones, activitats i vigilància de patis, reunions de pares, grups de mestres, telèfon...
 - Aula: normes de classe, activitats de tutoria (literatura, role-play), aprenentatge cooperatiu, reunions de pares i mestres,
- **Seguiment i avaluació:** Registres dels incidents, recordatoris regulars, supervisió de la CC. Anàlisi d'indicadors, informe i publicació de resultats.

Actuació directa

- Mètode de Responsabilitat compartida (Pikas SCm)
 - Entrevista amb agressor/s
 - Entrevista amb víctima
 - Arribar a acords de convivència
 - Seguiment dels acords

Afrontar la conflictivitat projectant la convivència

- La convivència és l'aire psicològic, social i moral que es respira.
- La millora de la convivència esdevé un motor de canvi preventiu de la conflictivitat, les relacions personals i les tasques acadèmiques.
- El bullying causa disruptivitat (A: pensant noves formes d'agressió, V: mirant per on caurà la propera, E: qui farà què?)
- La quantitat d'informació demana repensar les concepcions tradicionals del coneixement (transmissió per part dels mestres, adquisició pels alumnes: habilitats, actituds i motivació per a l'aprenentatge, qüestiona la prioritització i la compartimentalització dels continguts (16 ítems de qualitat: European Report on the quality of school education 2001).

El Bullying: resum

- Definició
- Incidència
- Rols
- Conseqüències
- Intervenció